

۱۳۸۳/۱۲/۱۲

بسم الله الرحمن الرحيم

درآمدی بر حاشیه نشینی شهری
و امنیت اجتماعی

نویسنده: غلام نصراللهی

انتشارات اندیشه فاضل

سرشناسه	نصر اللهی، غلام ۱۳۵۵ -
عنوان و نام پدیدآور	درآمدی بر حاشیه نشینی شهری و امنیت اجتماعی/غلام نصراللهی
مشخصات نشر	تهران اندیشه فاضل ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری	۱۴۳ ص، ۱۴،۵*۲۱،۵ س م
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۸۰۵۲-۱۹-۷
وضعیت فهرست نویسی	فیفا
یادداشت	مدارک این اثر در سایت http://opac.nlai.ir قابل دریافت است
رده بندی کنگره	۱۳۹۴ ۴۶۸ HT۳۵۱
رده بندی دیویی	۳۰۱
شماره کتابشناسی	۴۰۹۲۱۸۷
منی	

مرکز پخش کتاب‌های اندیشه فاضل www.bisheh-fazel.ir

تهران، میدان انقلاب، خ کارگر - وبی خ روانمهر، نرسیده به خیابان اردیبهشت،
کوچه دولتشاهی پلاک ۱ واحد ۴ تلف : ۰۹۱۲۱۹۷۹۹۷۰، ۰۶۶۹۶۳۷۹۵، ۰۶۶۹۵۲۰۸

ناشر	اندیشه فاضل
عنوان کتاب	درآمدی بر حاشیه نشینی شهری و امنیت اجتماعی
ناشر همکار	بیشه
مؤلف	غلام نصراللهی
شمارگان	۵۰۰ جلد
نوبت چاپ	اول ۱۳۹۴
قیمت	۷۵۰۰ تومان
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۸۰۵۲-۱۹-۷

کلیه حقوق مادی و معنوی برای نشر اندیشه فاضل محفوظ است.

فهرست مطالب

پیشگفتار..... ۱۰

فصل اول

تعاریف، تاریخچه و دیدار آدمی در حاشیه نشینی:..... ۱۶

ویژگی مناطق حاشیه نشینی..... ۲۰

تاریخچه حاشیه نشینی در ایران..... ۲۵

حاشیه نشینی در جهان..... ۳۵

بررسی مفهوم حاشیه نشینی..... ۳۶

بررسی تعاریف حاشیه نشینی..... ۴۰

علل بروز حاشیه نشینی..... ۴۳

نظریات مرتبط با علل حاشیه نشینی..... ۴۷

پیامدهای زیستی حاشیه نشینی در ایران..... ۵۳

فصل دوم

- ۵۶..... حاشیه نشینی یک چالش اجتماعی
- ۶۴..... تاثیر حاشیه نشینی ها بر امنیت شهری
- ۶۸..... نظریه های حاشیه نشینی
- ۶۸..... دیدگاه های حال راهبردی
- ۶۹..... دیدگاه های ساختارگرا

فصل سوم

- ۷۳..... تاثیر حاشیه نشینی در وقوع جرم
- ۷۴..... مفهوم موضوعی حاشیه نشینی
- ۷۹..... جهات تاثیرگذار محیط زندگی بر ارتکاب جرایم
- ۸۲..... اعمال مجرمانه یا بزهکارانه در مناطق حاشیه نشینی
- ۸۲..... اعمال مجرمانه یا بزهکارانه قبل یا در حین شکل گیری حاشیه نشینی
- ۸۵..... اعمال مجرمانه یا بزهکارانه در بعد از شکل گیری حاشیه نشینی

فصل چهارم

- ۹۱..... امنیت اجتماعی
- ۹۸..... سطوح امنیت اجتماعی
- ۹۹..... امنیت و نظم
- ۱۰۲..... برخی از نظریه‌های امنیت اجتماعی (جامعه‌ای)
- ۱۱۰..... مفهوم شناسی امنیت
- ۱۱۴..... امنیت و اقسام آن
- ۱۱۹..... امنیت نظامی
- ۱۲۰..... امنیت زیست محیطی
- ۱۲۱..... امنیت اجتماعی محله محور
- ۱۲۲..... رویکرد های مختلف نسبت به امنیت
- ۱۲۲..... رویکرد امنیت منفی
- ۱۲۴..... رویکرد امنیت مثبت
- ۱۲۵..... رویکرد امنیت مدرن

گفتمان فرامردن..... ۱۲۶

رویکرد انفصالی به امنیت..... ۱۲۷

رویکرد اسلام به امنیت..... ۱۲۸

رویکرد روانشناختی امنیت..... ۱۳۰

عوامل موثر بر احساس امنیت..... ۱۳۱

زمینه های استقرار امنیت..... ۱۳۲

فهرست منابع

منابع و مآخذ..... ۱۳۵

پیشگفتار

حاشیه نشینی در شهرهای بزرگ (مترو پلیس یا مادر شهر) و ابر شهرها (مگالا پلیس) یکی از پدیده های رایج و مرسوم جهان امروزی محسوب گردیده که عملاً اکثر شهرهای بزرگ دنیا به خصوص در کشورهای در حال توسعه و کشورهای جهان سوم را با این پدیده مواجه نموده است. بطوریکه توزیع نامناسب و نامعادلانه امکانات، اختلاف نسبی درآمد در بین طبقات پایین و بالایی جامعه، منجر به ایجاد شکل دو قطبی (شمال شهر و جنوب شهر) در شهرهای بزرگ شده است، برخورداری نسبی طبقه متوسط به بالای جامعه از امکانات موجود و درآمد قابل قبول آنان و برخی عوامل دیگر اقتصادی و اجتماعی، سبب گردیده تا این شهرها مورد توجه مردم ساکن در سایر نقاط کشور علی الخصوص، مناطق نزدیک به این شهرها قرار گرفته و به علت جذابیت های مذکور، این افراد به طمع برخورداری از امکانات و درآمد مناسب و همچنین تغییر و بهبود وضعیت زندگی، از مناطق آبا و اجدادی خود خارج و به سمت شهرهای بزرگ مهاجرت نمایند. از آنجاییکه در اکثر مواقع، سرعت هجوم و کوچ جمعیت مهاجر که منجر به افزایش سریع جمعیت کلان شهرها می گردد، تناسب منطقی با سرعت ایجاد زیر ساخت ها و شرایط لازم برای جذب این حجم از افراد مهاجر نداشته و عملاً شهر توانایی پذیرش، جذب و سازماندهی این همه مهاجر و همچنین ازدیاد طبیعی

جمعیت ساکن شهر، ناشی از زاد و ولد ساکنین آن را ندارد، که در این بین عمده دلیل آن نبود فضای سکونت و اماکن با کاربری مسکونی در شهرها می باشد. لذا به طور منطقی و بر اساس معیارها و مولفه های موجود در علم اقتصاد، افزایش تقاضای خرید، و اجاره مسکن و کمبود آن، موجب افزایش قیمت واحدهای مسکونی و همچنین اجاره بهاء گردیده و با توجه به اینکه مهاجران نیز براد طایفه پایین جامعه به جهت ناچاری و انواع محرومیت ها در اثر این افزایش قیمت ها قادر به تامین مسکن مناسب در داخل شهرهای بزرگ نمی باشند، بدیناچار و با مرور زمان جهت تهیه نیاز اولیه و مسکن به مناطق بیرونی و حاشیه شهر منتقل و با خرید اراضی کشاورزی و موقوفه و ... بدون در نظر گرفتن تبعات امنیتی و اجتماعی و رعایت حداقل اصول ایمنی و استانداردهای شهرسازی، با تغییر کاربری اراضی، اقدام به ساخت و احداث بناهای مسکونی، تجاری، صنعتی غیر مجاز کرده و ناخواسته علاوه بر بروز ناامنی ها که برگرفته از فاصله نامناسب و ناهمگون توسعه اقتصادی، فرهنگی، علمی، آموزشی، رفاهی و ... میان شهرهای بزرگ با شهرهای کوچک است، سه پدیده و معضل رخ نما شده اجتماعی (آلونک نشینی، حاشیه نشینی، ساخت و سازهای غیر مجاز) را نیز به وجود می آورند، که تعاریف و مفاهیم هر کدام در مباحث فصل های آتی کتاب مطرح خواهد شد. در هر صورت کتابی که پیش روی شماست، حاصل مدتی تحصیل، آموزش و تدریس در رشته مدیریت و ایامی ماندگار در عرصه خدمت (صف، ستاد) به شهروندان

می باشد. فلذا در حد مقدمات و بضاعت علمی تلاش شده است تا آنچه دغدغه و نیاز امروز سازمانهای شهری و خصوصاً فراگیران رشته های علوم اجتماعی، خاصه جامعه شناسی و... می باشد، در قالب نوشتاری موجز و کوتاه در چهار فصل عرضه شود. طرح عنوان و قالب بندی سرفصل مطالب به گونه ای است که می شود در مدت زمان کوتاه آنها را مورد مطالعه قرار داد. علی ایحال هرگونه قصور و کاستی های این اثر را بر من ببخشایید و با ارائه رهنمودهای ارزشمند خود مرا در تکمیل و تکامل سایر آثار در دست اقدام یاری دهید.

در پایان یکبار دیگر بزرگوار می دانم تا از زحمات و همکاری های صمیمانه همه دوستان، اساتید، فرماندهان و مدیران که با حمایت های معنوی و علمی خود و نیز ارائه نقطه نظرات و تجربیات ارزشمندشان در تدوین و انتشار این اثر، بنده را از راهنمایی های خود بهره مند نموده اند، تقدیر و تشکر نمایم، به همین دلیل از نکته سنجی و حمایت موثر و عنایت ویژه، سردار حسین ساجدی نیا فرمانده محترم انتظامی تهران بزرگ و توجه و مشارکت های علمی جناب سرهنگ پاسدار غلامعلی کریمی معاون محترم هماهنگ کننده، فاتب و نیز حسن نظر و ترغیب جناب سرهنگ ستاد پرویز یعقوبی جانشین محترم معاونت عملیات ف.ا. تهران بزرگ و همچنین پیگیریهای ناظر و حامی محترم اثر جناب سرهنگ قاسم نوری معاون محترم تربیت و آموزش فاتب که

سهم موثری در انجام این اثر علمی داشته اند، نهایت تشکر را دارم. از همکاری علمی و مساعی دوستان عزیزم استاد مصطفی راستینه رئیس محترم کمیته پیشگیری از آسیبهای اجتماعی و بهداشت روان جامعه، سرهنگ پاسدار ر. ا. لعلی فرمانده محترم ناحیه مقاومت بسیج سید الشهداء (ع) سپاه اسلامشهر و جنابان سرهنگ دکتر مصطفی براری، سرهنگ گرامند نیکبخت، سروان پاسدار علی اکبر جهانی نژاد فرمانده محترم حوزه مقاومت بسیج ۲۷۷ ابوحمزه ثمالی سپاه اسلامشهر، حجت الاسلام و المسلمین مصطفی عشرتی معاون تربیت و آموزش ناحیه مقاومت بسیج سید الشهداء (ع) سپاه اسلامشهر، سید ابراهیم میراحمدی، سران جاد محمد ولی، سروان رضا عباسی، محمد نوروزی، مهندس علی صادق بیگی، محمد حسن نوروزی، مرتضی کریمی، کیان نصراللهی، جمشید صحرانورد، امیر جعفر خانلو، علی پندیده، رضا علیزاده، محسن قربانی و سایر عزیزان که در اعطای دانایی، تنظیم و ویراستاری مطالب، آماده سازی و غنای این اثر مرا یاری کرده اند و از هیچ خدمتی فرو گذاری نکردند سپاسگزاری می شود.

از مدیریت و دست اندرکاران محترم انتشارات بیشه که عهده دار مسئولیت انتشار این اثر شدند، کمال تشکر و قدردانی را دارم و از درگاه خداوند منان توفیق، سعادت و بهروزی را برای همگان مسئلت می نمایم .

اللهم وفقنا لما يحب وترضى

غلام نصر الهی